

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Sladkého a soudců JUDr. Jana Zavřela a JUDr. Petry Flídrové v právní věci

žalobkyně: **K. H.**, narozená dne XXXXX
bytem XXXXX
zastoupena JUDr. Karlem Maláskou, advokátem se sídlem Tišnov, Hornická 901

proti
žalované: **L. B.**, narozená dne XXXXX
bytem XXXXX
zastoupena JUDr. Petrem Pospíšilem
advokátem se sídlem Brno, Kalvodova 1

o určení dědice a neplatnosti vydědění

o odvolání žalobkyně K. H. proti rozsudku Okresního soudu Brno venkov ze dne 22.6.2017 č.j. 4 C 282/2016-47

takto:

I.Rozsudek soudu prvního stupně **se** ve výroku I. **mění** tak, že žalobkyně K.H., narozená XXXXX, bytem XXXXX, je dědičkou po zůstaviteli K. F., posledně bytem XXXXX, zemřelém XXXXX, neboť vydědění učiněné zůstavitelem K. F. v závěti a listině o vydědění z 18.3.2015 je neplatné.

Ve výroku II. se rozsudek soudu prvního stupně potvrzuje.

II.Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem, který byl napaden odvoláním, soud prvního stupně zamítl žalobu žalobkyně, „aby bylo určeno, že žalobkyně K. H., nar. XXXXX, bytem a trvale pobytem XXXXX, byla zůstavitelem K. F., r.č. XXXXX, posledně bytem XXXXX, zemřelým dne XXXXX, vyděděna neprávem, a je dědicem zůstavitele“ (výrok I.) a dále rozhodl, že žalované se náhrada nákladů řízení nepřiznává (výrok II.). Soud prvního stupně na základě provedeného dokazování dospěl k závěru, že „v průběhu řízení bylo prokázáno, že důvod vydědění žalobkyně v závěti ze dne 18.3.2015, s účinky i pro její potomky je dán“.
2. Žalobkyně v podaném odvolání namítá, že soud dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním. Nesouhlasí s tím, pokud soud v odůvodnění uvádí, že zůstavitel K. F. posílal po rozvodu manželství s matkou žalobkyně žalobkyni dárky, neboť tato skutečnost nebyla prokázána, a žalobkyně také ve skutečnosti nikdy žádné dárky neobdržela. Z výpovědi svědků J. S., O. K., J. K. i L. F. lze přitom učinit jediné shodné zjištění, a to, že zůstavitel nechtěl o vztahu k žalobkyni vůbec mluvit. To, že zůstavitel situaci těžce nesl, je pouze osobním názorem vyslychaných svědků, když ani jeden ze svědků neuvedl, že by se zůstavitel pokusil o nějaký kontakt s žalobkyní (kromě pokusu o zaslání dárků krátce po rozvodu jak výše uvedeno). Zůstavitel tedy v podstatě po celý život žalobkyně, neboť jeho manželství s matkou žalobkyně bylo rozvedeno, když byl žalobkyni 1 rok, přistupoval ke vztahu s žalobkyní pasivně, a o navázání jakýchkoliv kontaktů se ani nepokusil. Vzhledem k věku žalobkyně v době rozvodu manželství jejich rodičů přitom měla hlavní iniciativa vzejít právě ze strany zůstavitele, ten však k překonání nepříznivého stavu nijak nepřispěl a nepokusil se vztah s žalobkyní aktivně řešit, a to ani v dětství žalobkyně, ani v době její zletilosti. Pouhé plnění vyživovací povinnosti uložené soudem nesvědčí o opravdovém zájmu zůstavitele o žalobkyni. Pokud soud dospěl k závěru, že se zůstavitel nestýkal s žalobkyní z důvodu nevhodného chování její matky v době nízkého věku žalobkyně, ani tato skutečnost nebyla v předmětném řízení prokázána. Matka žalobkyně ani nemohla styku žalobkyně se zůstavitelem bránit, neboť ze strany zůstavitele nevzešel žádný podnět k navázání styku. Navíc okolnost, zda bylo matkou žalobkyně zůstaviteli bráněno ve styku s žalobkyní či nikoliv, považuje pro danou věc za zcela bezpředmětnou, neboť tuto skutečnost není možné klást k tíži žalobkyně. V této souvislosti poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 11.5.2015 sp.zn. 21 Cdo 4512/2014, který řešil obdobný případ. Tvrdí, že v dospělosti se pokusila zůstavitele osobně vyhledat, a to na adrese, která jí byla matkou sdělena jako místo, kde zůstavitel pobýval, tedy XXXXX. Soud prvního stupně přihlédl při posuzování důvodu vydědění rovněž ke skutečnosti, že svědkyně B. P. uvedla, že se před 10 lety dozvěděla, že měl zůstavitel mrtvici a nebyl na tom zdravotně dobře, a přesto žalobkyně zůstavitele nenavštívila. S tímto závěrem opět nesouhlasí, když informace o zdravotním stavu zůstavitele věděla její matka pouze z doslechu a nebyly tedy potvrzené. Žádný ze svědků přitom neuvedl, že by stav zůstavitele byl natolik vážný, že by potřeboval jakoukoliv pomoc.

Soudu prvního stupně vytyká též nesprávné právní posouzení věci a odkazuje na judikaturu, např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 26.9.1997 sp.zn. Cdon 86/97, dle něhož „pokud je skutečnost, že potomek neprojevuje u zůstavitele opravdový zájem, důsledkem toho, že zůstavitel neprojevuje opravdový zájem o potomka, nelze bez dalšího dovodit, že by neprojevení tohoto zájmu potomkem mohlo být důvodem k jeho vydědění“. Obdobně bylo rozhodnuto Nejvyšším soudem ČR i v rozsudku z 20.1.2004 sp.zn. 30 Cdo 2214/2002. Byť ustanovení § 1494 odstavec 2 občanského zákoníku zakotvuje, že je třeba vykládat závěť tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele, neobsahuje toto ustanovení žádný kategorický závěr bezpodmínečné vázanosti vůli zůstavitele. vůli zůstavitele. Navíc důvody pro vydědění jsou v zákoně č. 89/2012 Sb.-občanském zákoníku, prakticky totožné s předchozí právní úpravou. Má za to, že je možné i na projednávání

případ aplikovat judikaturu vztahující se k důvodům vydědění dle zákona č. 40/1964 Sb. – předchozího občanského zákoníku. Závěrem navrhuje, aby rozsudek soudu prvního stupně byl změněn tak, že žalobě bude vyhověno a žalobkyni přiznáno právo na náhradu nákladů před soudy obou stupňů.

3. Žalovaná ve svém vyjádření k odvolání žalobkyně se ztotožňuje se závěry soudu prvního stupně. Dle jejího názoru bylo prokázáno, že zůstavitel K. F. měl opravdový zájem o svou dceru-žalobkyni a bylo rovněž prokázáno, že se o navázání vztahu s žalobkyní pokusil. Kontakt zůstavitele s dcerou - žalobkyní bránila matka žalobkyně, která rovněž neumožnila styk žalobkyně s rodiči zůstavitele, a to prakticky ihned po rozvodu se zůstavitelem. Zůstavitel se touto situací trápil, nicméně vzhledem k vypjatým vztahům mezi ním a matkou žalobkyně nechtěl žalobkyni vystavovat vyhroceným situacím a sporům mezi ním a matkou žalobkyně, a doufal, že po osamostatnění její žalobkyně sama vyhledá. Zpočátku posílal žalobkyni alespoň dárky k různým příležitostem, tyto se mu však vracely zpět. Zůstavitel také řádně přispíval na výživu své dcery až do jejích 18. narozenin. Zdůrazňuje, že nelze shledat zavinění za nezájem ze strany žalobkyně ke svému otci na straně zůstavitele, neboť ten se o zachování vztahu a kontaktu s žalobkyní pokoušel, také řádně přispíval na její výživu a s pokusy o návštěvu žalobkyně v jejím dětství ustal pouze proto, že mu v tom bránila matka žalobkyně, a to dost nevybíravým způsobem. V dalším období bylo pro něj nesmírně obtížné žalobkyni kontaktovat, když neměl adresu jejího bydliště, telefon, neznal jejího zaměstnavatele. Žalobkyně v řízení před soudem prvního stupně nijak neprokázala, že by se pokusila zůstavitele kontaktovat. Pokud by se chtěla se svým otcem spojit, jistě by se nespokojila s pouhým tvrzeným zazvoněním u domovních dveří, mohla mu např. zaslat poštou dopis apod. V řízení také vyšlo najevo, že se žalobkyně dozvěděla, že zůstavitel K. F. měl mrtvici, a přesto její po této zprávě nenavštívila, nenabídla mu pomoc, ani se nijak nezajímala o jeho zdraví. Dle jejího názoru judikatura uváděná žalobkyní je pro daný případ nerozhodná a neodpovídá danému případu. Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 21 Cdo 4512/2014 se týká zcela jiného skutkového stavu. Navíc uváděnou judikaturu nelze aplikovat ani z toho důvodu, že dopadá na právní úpravu platnou před 1.1.2014. Přestože důvody vydědění jsou formulovány podobně, má zato, že zásadní změna současné právní úpravy oproti předchozí úpravě tkví především v tom, že zákon č. 89/2012 Sb. ctí především vůli zůstavitele. Zásada in favorem testamenti, prostupující dědickým právem, je vyjádřena např. v § 1494 odstavec 2 věta první obč.zák., když „závěť“ je třeba vyložit tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele“. Závěrem navrhuje, aby odvolací soud napadený rozsudek potvrdil a přiznal žalované právo na náhradu nákladů před soudy obou stupňů.
4. Krajský soud v Brně, jako soud odvolací (§ 10 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb. – občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o.s.ř.“), po zjištění, že odvolání bylo podáno osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 201 o.s.ř.) v zákonem stanovené lhůtě (§ 204 odst. 1 o.s.ř.) a směřuje proti rozsudku, proti němuž je odvolání přípustné (§ 202 o.s.ř. a contrario), přezkoumal napadený rozsudek, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo.
5. Zůstavitel K. F., zemřelý XXXXX, zanechal závět' a listinu o vydědění pořízenou formou notářského zápisu dne 18.3.2015, v níž dědičkou veškerého svého majetku ustanovil svou dceru L. B., nar. XXXXX, bydliště XXXXX. Dále vydědil podle § 1646 občanského zákoníku, s účinky i pro její potomky, svou dceru K. F., nar. XXXXX „jejíž současné bydliště mě není známo, tak, že ji vylučuji z jejího práva na povinný díl. Důvodem vydědění je, že o mne trvale neprojevuje opravdový zájem, jaký by jako má dcera projevovat měla. V době, když jsem se rozvedl s matkou této dcery, jí bylo půl roku. Její matka mě neumožňovala stýkat se s ní, výživné na ni jsem ale řádně platil. Ani v dospělosti i přes mou snahu tato dcera se mnou nenavázala vůbec žádný kontakt. Já jsem se o to pokusil několikrát, ale bez výsledku“.
6. Podle ustanovení § 1646 odstavec 1 písm. b/ zákona č. 89/2012 Sb.-občanského zákoníku (dále jen o.z.), zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl.

7. Odvolací soud konstatuje, že při svém rozhodování vycházel ze skutkového zjištění, která učinil soud prvního stupně, a v tomto rozsahu odkazuje na odůvodnění napadeného rozsudku. Z toho důvodu neopakoval provedené důkazy- výpovědi svědků a účastnic. Odvolací soud má však za to, že soud prvního stupně zjištěný skutkový stav nesprávně posoudil po právní stránce.
8. K námitce žalované, že za platnosti občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. nelze použít judikaturu, která byla vytvořena za účinnosti předchozího občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., odvolací soud uvádí, že neshledává žádný důvod, proč by se dosavadní judikatura nedala i za účinnosti nového občanského zákoníku použít. Vydědění dle nového občanského zákoníku je upraveno obdobně jako v zákoně č. 40/1964 Sb.(ve znění pozdějších předpisů) a také důvod vydědění nyní uvedený v § 1646 odstavec 1 písm.b/ o.z., je zcela obdobný jako důvod uvedený v § 469a odstavec 1 písm. b/ zákona č. 40/1964 Sb. (ve znění pozdějších předpisů). Rovněž tak odkaz ve vyjádření žalované na ustanovení § 1494 odstavec 2 o.z. je pro posouzení dané věci nepřipadný, neboť toto ustanovení se týká výlučně výkladu textu závěti či listiny o vydědění, nikoliv výkladu důvodu vydědění v závěti uvedeného, když navíc tento důvod byl ve shora uvedené závěti a listině o vydědění formulován zcela jednoznačně.
9. Vydědění ve smyslu ustanovení § 1646 zákona č. 89/2012 Sb. je projevem zůstavitelovy vůle, kterým odnímá dědici dědické právo, jež by mu jinak podle zákona náleželo, resp. v daném případě (s ohledem na to, že zůstavitel učinil univerzální dědičkou žalovanou L. B.), právo na povinný díl ve smyslu ustanovení § 1654 a násl. o.z. Podle konstantní judikatury zájem, který by potomek měl o zůstavitele projevovat je třeba posuzovat s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu; je-li skutečnost, že potomek trvale neprojevuje o zůstavitele opravdový zájem, důsledkem toho, že zůstavitel neprojevuje zájem o potomka, nelze bez dalšího dovodit, že by neprojevení tohoto zájmu potomkem mohlo být důvodem k jeho vydědění. Pro posouzení důvodu vydědění je významné i to, zda potomek zůstavitele měl reálnou možnost o zůstavitele projevit opravdový zájem, který by jako potomek měl projevit, tj. zda zůstavitel měl sám zájem se s dítětem stýkat a udržovat s ním běžné příbuzenské vztahy. Vydědění přichází v úvahu jen tam, kde zůstavitel o tento blízký příbuzenský vztah stojí, kdy se tento vztah pokouší navázat a nikoliv v situaci, kdy je mu tento stav lhostejný, případně, kdy k němu sám podstatně přispěl (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.9.1997 sp.zn. 2 Cdo 86/97, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.1.2004 sp.zn. 30 Cdo 2214/2002, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.5.2007 sp.zn. 21 Cdo 688/2006, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.5.2015 sp.zn. 21 Cdo 4512/2014 a další). Přihlédnout je třeba i k tomu, že u závěti, či listiny o vydědění, jako jednostranných právních úkonů, je třeba respektovat vůli zůstavitele a poskytnout jí principiální ochranu, jestliže důkazy nevedou k jednoznačně opačným závěrům (srov. např. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 7.11.2012, sp.zn. I ÚS 295/10).
10. V projednávaném případě bylo z hlediska skutkového stavu zjištěno, že mezi zůstavitelem K. F. a jeho dcerou – žalobkyní K. H., nedošlo k navázání normálního rodinného vztahu již od útlého dětství žalobkyně, když manželství zůstavitele a matky žalobkyně bylo rozvedeno v době, kdy žalobkyni byl 1 rok. Za této situace je logické, že o navázání normálních vztahů mezi otcem a dcerou se měl pokusit zůstavitel, což však neučinil ani v dětství žalobkyně, ani v pozdějším věku. Okolnost, že zůstavitel platil na žalobkyni výživné, nelze považovat za projev zájmu o žalobkyni, ani o pokus o navázání normálních rodinných vztahů. Jestliže zůstavitel poslal krátce po rozvodu žalobkyni nějaké menší dárky, které mu byly matkou žalobkyně vráceny, je to zcela nedostatečná snaha o navázání styku s žalovanou. Je třeba zdůraznit, že i v případě, pokud by zůstaviteli K.F. bránila matka žalobkyně ve styku s žalobkyní, resp. zaslané dárky mu vracela, nelze uvedenou skutečnost přičítat k tíži žalobkyni, která byla v té době zcela útlého věku a zcela závislá na své matce.
11. Jestliže slyšení svědci vypověděli, že se zůstavitele neexistence vztahu s žalobkyní dotýkala – svědkyně J. S. „zemřelý se o tom vůbec nechtěl bavit a říkal, že si počká, až dojde k nápravě situace v době, až bude žalobkyně dospělá“, svědkyně O. K. „vím pouze, že celou situaci zemřelý

špatně nesl a nechtěl o tom mluvit“, svědkyně J. K. „řekl mě, že má z prvního manželství dceru, stejně tak z druhého manželství, s dcerou z prvního manželství má zakázáno se stýkat, nic o ní neví a dost ho to rozrušovalo“, či svědkyně L. F., „zemřelý však měl nějaký psychologický problém na Drásov, s tím, že naváže kontakty až bude dcera velká“, lze z toho dovodit, že svým způsobem neexistenci rodinného vztahu s žalobkyní nenesl dobře, avšak podstatné je, že snahu o navázání běžných příbuzenských kontaktů nijak neprojevil. Zůstavitel měl v každém případě možnost podat u soudu návrh na úpravu styku s nezletilou a rozhodnutím soudu by mu takový styk byl ve stanoveném rozsahu povolen. Měl také možnost žalobkyni kontaktovat mimo její bydliště (pokud se nechtěl setkat s matkou žalobkyně, s níž měl zřejmě vyhrocený vztah), např. ve školském zařízení, kam žalobkyně docházela a pokusit se jí situaci vysvětlit, případně kontaktovat žalobkyni písemně. Zůstaviteli pak zejména nic nebránilo, aby s žalobkyní navázal a udržoval běžné příbuzenské vztahy alespoň v době její zletilosti. Jak žalobkyně uvedla, bydlí stále na stejné adrese od svého narození. Tvzení zůstavitele v listině o vydědění, že se bezvýsledně pokusil o kontakt s žalobkyní je neprůkazné, navíc je nesporné, že pokud by skutečně měl zájem navázat s žalobkyní kontakt, způsob by si jistě našel a pokusy by opakoval.

12. Ze zjištěných skutečností je tak zřejmé, že sám zůstavitel zapříčinil, že mezi ním a žalobkyní nedošlo k navázání běžných rodinných vztahů jako mezi otcem a dcerou, když o žalobkyni od jejího jednoho roku věku až do své smrti neprojevil opravdový zájem, nezajímal se, jak žalobkyně žije, jaký má prospěch ve škole, kam nastoupila do zaměstnání, zda je vdaná a má děti apod. Jestliže tedy zůstavitel sám zavínil, že k navázání běžných rodinných vztahů mezi ním a žalobkyní nedošlo, když se o navázání tohoto kontaktu řádně ani nepokusil, a pouze před svými známými (viz shora uvedení svědci) naznačoval, že o věci nechce mluvit, neboť se ho dotýká, je třeba dovodit, že aktivně nepřispěl k navázání normálního příbuzenského vztahu a tudíž nelze ani očekávat, že by si takový vztah k zůstaviteli vytvořila sama žalobkyně. Z výsledku dokazování, provedeného soudem prvního stupně, podle názoru odvolacího soudu jednoznačně vyplývá, že zájem (či spíše nezájem) žalobkyně o zůstavitele byl zcela adekvátní zájmu (resp. nezájmu), který zůstavitel od roku 1981 až do své smrti projevoval o žalobkyni. Za této situace lze dovodit, že mu stav jeho vztahu s žalobkyní byl v podstatě lhostejný a že neexistenci řádného rodinného vztahu mezi ním a žalobkyní sám zavínil. Pro právní posouzení věci je přitom nepodstatné, zda zůstavitel svému blízkému okolí dával případně najevo, že mu neexistence vztahu s žalobkyní vadí, rozhodující je pouze ta skutečnost, jak jeho vztah k ní důvodně vnímala žalobkyně (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 21 Cdo 2512/2014). K námitce žalované, že žalobkyně věděla o tom, že zůstavitel měl mrtvici a přesto ho v té době nenavštívila a neposkytla mu pomoc, lze uvést pouze to, že pokud zůstavitel v podstatě za celý život žalobkyně o ni viditelně neprojevil žádný zájem, nestaral se o to, jak žije, lze jen stěží očekávat, že by žalobkyně (i za předpokladu že by se skutečně dozvěděla o špatném zdravotním stavu zůstavitele) v této souvislosti začala navazovat zatím neexistující vztah se zůstavitelem.
13. Ze shora uvedených důvodů odvolací soud dospěl k závěru, že rozsudek soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci, neboť ze skutkových zjištění, provedených soudem prvního stupně, jež odvolací soud považuje za správné a úplné, vyvodil nesprávné právní hodnocení, jež není v souladu se shora citovanou judikaturou. Odvolací soud má za to, že vydědění, které učinil zůstavitel K. F. v závěti a listině o vydědění ze dne 18.3.2015 je neplatné, a tudíž žalobkyně je dědičkou po zůstaviteli, resp. s ohledem na výše uvedenou závěť má jako nepominutelná dědička právo na povinný díl z pozůstalosti ve smyslu ustanovení § 1654 odstavec 1 o.z. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, jak ve výroku uvedeno (§ 220 odstavec 1 písm. a/ o.s.ř.).
14. Pokud jde o náklady řízení před soudy obou stupňů dospěl odvolací soud k závěru, že jsou zde dány důvody hodné zvláštního zřetele podle ustanovení § 150 o.s.ř., aby v řízení jinak úspěšné žalobkyni nebylo přiznáno právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná vycházela ze závěti zůstavitele a listiny vydědění, sepsané formou notářského zápisu 18.3.2015, a mohla tedy důvodně

předpokládat, že podmínky pro vydědění žalobkyně jsou dány. Nelze jí klást k tíži, že respektovala vůli zůstavitele a lze tak dovodit, že svým způsobem tento spor nezavinila. Bylo by proto nespravedlivé, aby měla platit žalobkyni náklady řízení. Odvolací soud proto rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Poučení:

Proti tomuto usnesení lze podat dovolání do dvou měsíců ode dne jeho doručení k Nejvyššímu soudu, prostřednictvím Okresního soudu Brno-venkov, za splnění podmínek uvedených v § 237 o.s.ř., tedy jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která do rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (§ 239 o.s.ř.).

Brno 22. února 2018

JUDr. Petr Sladký
předseda senátu